

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis

In Quatuor Partes Distributæ

In qua de Incarnatione Verbi & Mysteriis vitæ Christi, nec non de Sacramentis in genere & singulis in specie succinctè & dilucidè tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1675

Qu. V. Qualiter sufficiat Consensus conditionatus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72963](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72963)

Bartholomaeus Ledesma, Basilus Pontius, Diana P. 4. Tr. 4. Resol. 289. Notandum, & plurimi alii, tum Theologi, tum Jurisperiti, contra Sanchez l. 4. d. 14. & plures Recentesiores, existimantes nullitatem provenire ex solo jure Ecclesiastico; quamvis ipsi Sanchez Conclusionem nostram valde probabilem censent; quod & alii non negant, sed potius plerique expressè affirmant.

Probatur I. quia Canones, quotquot de hac re agunt, non irritant Matrimonia si facta, sed irrita esse supponunt, utique ex jure aliquo sublimiori. Confirmatur: quia canones praec. Conclus. allegati nullitatem non revocant ad jus aliquod Ecclesiasticum, sed praecise ad defectum consensûs; qui requiritur jure divino, aut naturali.

Probatur II. quia contractus Matrimonii ex se requirit Consensum perfectè liberum, adeoque absentiam gravis metûs in illum finem injustè intentati: eò quòd jure divino aut ex natura sua sit perpetuus ac indissolubilis, & ad mutuum amorem ac fidem, prolemque amanter habendam, ac honestè educandam ordinatus: ad quæ iustus non videtur consensus tali metu extortus: cum ex tam violento principio nequeant felices exitus sperari. In aliis contractibus satis est provisum per hoc, quòd sint dissolubiles per potestatem humanam: at contractus Matrimonii est omnino indissolubilis; adeoque provideri oportuit per jus irritans naturale aut divinum. Videtur autem esse jus divinum, non quidem mere positivum, sed naturale saltem inchoativè, completivè autem divinum positivum. Pro contraria opinione, quæ etiam valde probabilis est, aegre collis.

Objicitur I. Nullibi reperitur jus divinum irritans hujusmodi Matrimonia, ergo &c. Resp. Illud satis reperiri, tum in ipsa natura contractus, quæ hoc exigit; tum in declaratione Ecclesiae, quæ matrimonia sic contrahenda non irritat, sed potius jam contracta supponit esse irrita, utiq; ex aliquo jure: sed non alio, quam divino; ergo &c.

Objicitur II. Validus est Baptismus ex simili metu susceptus; ergo & matrimonium, quantum est de jure divino. Resp. Neg. Conf. quia de Matrimonio constat, non autem de Baptismo: est enim dispar ratio. Nam ad Baptismum quilibet etiam obligatur jure divino, & estque res suscipiendi facilis: Matrimonium, non est necessarium, & insuper valde difficile. Deinde Baptismus ex parte baptizandi consistit in susceptione, Matrimonium in actione: major autem libertas requiritur ad agendum, quam ad aliquid suscipiendum.

Objicitur III. Metus levis non irritat jure divino; ergo nec gravis. Resp. Neg. Con. nam de solo gravi Deus sic statuit. De metu etiam levi est dispar ratio, ut supra ostensum est. Sicut idcirco juxta alios

Ecclesia irritavit Matrimonium contractum ex metu gravi, non autem ex metu levi.

Objicitur IV. Dolus seu error accidentalis non irritat Matrimonium jure divino, ergo nec metus. Resp. Neg. Con. Sicut enim ob speciales rationes juxta alios Ecclesia irritavit contractum ex metu, & non contractum ex errore accidentali; sic ob illas potest idem fecisse Deus. Itaque dispar ratio est: tum quia dolus aut error accidentalis sic non adversatur mutuae dilectioni, uti capitaliter adversatur metus: tum quia non ita cogit per modum extrinseci, nec minuit libertatem circa substantiam contractus, uti metus, sed tantum circa accidentalia: tum quia dolus aut error accidentalis plerumque natus est contractui matrimoniali inesse (secus est de metu) ut proinde pleraque Matrimonia alioquin forent irrita.

QUESTIO V.

Qualiter sufficiat Consensus conditionatus?

NOTA condiciones alias esse de praeterito, alias de praesenti, & alias de futuro. Item aliquas esse impossibiles, aliquas necessarias, aliquas verò contingentes. Denique aliquas esse honestas, aliquas turpes: & ex his aliquas repugnare substantiae seu fini Matrimonii, aliquas non.

DICO I. Matrimonium initum sub conditione honesta de praesenti vel praeterito est validum, si subsit conditio; invalidum, si non subsit. Est communis & certa. Expallet ex natura ceterorum contractuum. Sub conditione honesta comprehendo etiam indifferentem, cum Sanchez & aliis communiter contra Paucos: nam eadem utriusque est ratio. Similiter conditioni de praeterito vel praesenti annumeranda est conditio, quæ scitur necessariò futura, ut si dicatur, Ego accipio te in meam, si sol cras orietur: nam talis conditio non censetur apponi ad suspendendum consensum usque ad eventum conditionis (nisi hoc expressè intendatur) sed ad majorem confirmationem contractus & consensûs praesentis; ut sensus sit, Tam verè quam cras sol orietur, accipio te in meam.

DICO II. Matrimonium initum sub conditione honesta contingenti de futuro est validum impletà conditione: si autem aliquid de conditione desit, est nullum. Patet ex natura aliorum contractuum, qui sub tali conditione initi tunc solum valere censentur, quando conditio est impleta, non autem antè; nec etiam, si quid ad conditionem defuerit. Estque speciale huic Sacramento, eò quòd sit contractus, & conditionem aliorum contractuum imitetur; quòd

27. Cur potius metus, quam dolus accidentalis irritet matrimonium.

28. Quæ conditionum varietas.

Matrimonium initum sub conditione honesta vel indifferenti de praesenti aut praeterito valet, si subsit conditio.

Quid de conditione, quæ necessariò futura scitur.

29. Initum sub conditione de futuro contingenti suscipitur usque ad eventum conditionis.

possit celebrari sub conditione de futuro sive siva valoris; quod non competit ceteris Sacramentis, ut dictum est in materia de Sacramentis in genere.

Multra tradunt Doctores in ordine ad intelligendas conditiones appositas: sed quia raro usu veniunt, sufficiat nobis standum esse contrahentium intentioni, & si ignoretur, et colligenda ex fine ob quem conditio fuit adjecta, & aliis circumstantiis. Vide *Coninck d. 29. dub. 2. & alios.*

30.
Quamvis
plura pro
babilis non
requiritur
novus con-
sensus.

Petes, an Matrimonium sub conditione contractum, impletâ conditione fiat validum absque novo consensu? Resp. Aff. Ita communiter Juristæ, & plures Doctores Theologi apud *Sanchez l. 5. d. 8. n. 5.* contra *D. Thomam, D. Bonaventuram* & plures alios. Ratio est: quia ceteri contractus, etiam sponsalium, sic initi valent absque novo consensu, statim ac conditio sufficienter est posita, & (quod insuper Aliqui necessarium esse volunt, sed sine fundamento) cognita, perinde ac si ab initio sine conditione fuissent initi, ut habetur *L. Pignus 11. ff. Qui pignores in pignore, & L. Venditio 7. ff. de contrahenda emptione*; ergo similiter Matrimonium, de quo est par ratio, statim fit validum. Unde non est in potestate contrahentium resilire à contractu post impletam conditionem: qui proinde ex tunc invalidè attentarent aliud Matrimonium inire. Secus est juxta Doctores communiter, si id facerent ante impletionem conditionis: eoque enim non subest vinculum obligationis propriæ ipsi Matrimonio. Nec tamen interea est contractus sponsalium, cum is sit promissio consensûs futuri, contractus autem alter sit præsens consensus in rem futuram, sufficiens eo ipso, quod impletur conditio, ad inducendum actu vinculum matrimoniale; interim tamen obligans instar sponsalium ad expectandum eventum conditionis. Estque hoc singulare. huic contractui, qui, ut completus sit, requirit actualem corporum traditionem (quæ non subsistit ante eventum conditionis) quod pendente conditione validè revocetur consensûs: sicut solius interni consensûs revocatio obstat valori matrimonii per procuratorem ineundi: secus quàm contingeret in aliis contractibus. Simile tamen est in voto solemnemisso sub conditione de futuro: quâ pendente revocatur consensus validè quoad propriam obligationem & effectum voti solemnem, quod eatenus involvit præsentem traditionem.

31.
Idem, juxta
multos et si
contrahen-
tes tempore
contractus
fuerint in-
habiles v. g.
consanguinei
&c.

Inmo juxta plures Doctores non requiritur novus consensus, etsi contrahentes tempore contractus fuerint inhabiles ad contrahendum, ut si consanguinei contrahant de præsentem sub conditione, si Pontifex dispensaverit; eò quod sufficere videatur, quod sint habiles, quando eorum consensus completur, & contractus fit purus;

quales sunt, dum conditio, scilicet dispensatio, ponitur. Vide *Sanchez l. 5. d. 8. ubi n. 24.* existimatur non esse necessarium, etiam post *Tridentinum*, ut parochi & testibus legitime constet de impletâ conditione. Contrarium tamen asserit *Coninck d. 29. dub. 1. concl. 4.* Utraque sententia est præbabilis, & graves patitur difficultates.

Dico III. Quando conditio impossibilis, v. g. si digito cælum tetigeris, & turpis, v. g. si inimicum meum occideris, serio adjecta est contractui matrimoniali, dependet valor Matrimonii ab eventu conditionis: quia sine absoluto consensu contrahentium non potest validari Matrimonium, ne quidem per supplementationem cujuscumque superioris creati; hic autem absolutus consensus deest, quousque conditio non oleatur. Unde qui serio apponit conditionem, quam certò novit impossibilem, censetur nolle nubere, aut valorem consensûs ab eventu miraculi pendere. Qui tamen serio apponit conditionem turpem, suspendit similiter valorem usque ad eventum conditionis.

Nec obstat, quod conditiones appositæ in Matrimonio, si turpes aut impossibiles fuerint, deest tamen propter ejus favorem pro non adjectis haberi, ut dicitur *c. Si de Conditionibus apposis.* Nam juxta Doctores passim intelligendum est, quando dubitatur, an sint serio vel joco adjectæ: tunc enim præsumit Jus in foro externo, quod sint tantum adjectæ joco, eò quod in tam serio contractu nemo censetur voluisse nugari, aut nihil agere; adeoque declarat, quod sint habendæ pro non adjectis; idque in favorem Matrimonii, in cujus favorem est in dubio judicandum, ut patet in *c. Pli. de ven. & re judicat.* Idemque præsumit Jus in conditio si turpis, adeoque impossibilis præsumit esse serio adjectam à nolente nubere. Estque hæc explicatio capitûs finalis satis recepta. Quod tamen aliter, & forte rectius explicari posset, ut loquatur, non de conditione propriè dictâ, sed de modo, sive obligatione ad aliquid præstandum, quæ contrahentibus injiciatur, quam declarat Pontifex pro non adjecta habendam, cum tempore possit obligari ad turpe vel impossibile.

Dico IV. Conditio adjecta contractui matrimoniali, quæ repugnet substantiæ aut fini matrimonii irritat ipsum jure naturali. Pro quo

Nota Matrimonium ex divina institutione completum, quæ dici solent essentialia bona Matrimonii, scilicet bonum Sacramenti, bonum fidei, & bonum prolis. Ad primum pertinet perpetuitas sive indissolubilitas. Ad secundum fides conjugalis, scilicet obligatio non adulterandi, item non negandi debitum legitime petitum. Ad

terium spectat susceptio & educatio prolis, adeoque obligatio non impediendi generationem item christianè educandi prolem.

Consensus itaque matrimonialis praestitus sub conditione seu modo repugnante alicui ex praedictis est irritus jure naturæ, v.g. si quis dicat: Contraho tecum, donec invenero pulchriorem, vel sic ut post annū dissolvatur conjugium, vel ut reservem mihi potestatem cognoscendi aliam, vel ut diligeris ad adulterandum, aut ad procurandam sterilitatem &c. Patet ex c. *Fin. de Condit. appositis*. Ratio est: quia consensus alicujus contractus essentialiter involvit obligationem ad illa omnia, quæ sunt de substantia istius contractus; sed praedicta omnia sunt de essentiali contractus matrimonialis, prout modò est institutus; ergo requirit essentialiter obligationem ad illa, quæ tamen haberi non potest, quando ali- quod istorum excipitur, vel apponitur obligatio ad conditionem repugnantem.

Advertendum est conditionem in Conclusionem non sumi strictè, quæ videlicet debeat saltem prius naturæ esse impleta, quin subsistat contractus; sed pro modo repugnante bonis Matrimonii, sive obligatione ad aliquid agendum quod sit contrarium substantiæ Matrimonii. Et juxta hoc videtur probabilius intelligendum caput finale citatum. Alioquin loquendo de conditione strictè sumpta, videtur eadem ratio de his conditionibus, quæ de ceteris turpibus fieri solent, v.g. si diceret contrahens, Contraho tecum si procuraveris sterilitatē, intendens consensus pro tunc solum valere, quando fuerit procurata sterilitas: tunc enim sterilitatē procuratā videtur Matrimonium valere, sicut si in illis contractus sub conditione, si jam in præterito procuraveris sterilitatē: nam tunc non inducitur obligatio contraria Matrimonio, quæ cum ipso debeat consistere, sed præexistit procuratio sterilitatis, ante cuius positionem Matrimonium non est ponendum.

Quod autem c. *Fin. de Condit. apposit.* loquatur de conditionibus adjectis per viam obligationis potius quam suspensionis, adeoque dum repugnat substantiæ Matrimonii, cum exclusionem animi subeundi obligationem substantiæ Matrimonii, probatur: quia excepta hæc aut simili, si venerit sterilitatis fumes, non apparet, quomodo aliæ conditiones substantiæ Matrimonii repugnantes possint apponi per viam suspensionis. Nam si v.g. quis contrahat sub conditione: Si te adulterio prostituas, utique involvetur ibi necessariò Matrimonium prævium, adeoque nequit suspendi conjugium usque ad commissionem adulterii. Si verò intelligeretur: Si te violandam prostituas, scilicet per fornicationem simplicem, esset conditio turpis non repugnans substantiæ Matrimonii. Similiter contractus initus sub

conditione, si debitum conjugale negabis, involvit eandem repugnantiam: non enim potest debitum istud negari, nisi conjugio jam inito, adeoque nequit ista conditio apponi suspensivè. Quod si intelligatur: Si mihi copiam corporis negaveris, est conditio suspensiva honesta: cum debeat negari usque ad perfectionem contractus matrimonialis. Denique contrahens sub hac forma, Donec aliam pulchriorem invenero, non potest apponere conditionem, quæ eò usque Matrimonium suspendat: sed potius intendit illam apponere, ut pro tunc dissolvat. Si verò diceret, Contraho tecum, si non invenero pulchriorem, intendens per certum tempus, v.g. per annum talem quærere, & si non invenerit, illam pro tunc habere in uxorem; conditio quidem esset suspensiva, sed non contra perpetuitatem Matrimonii, utpote non importans dissolutionem contracti, sed dilationem perficiendi sub conditione contingenti.

Petes: An validum sit in initum sub conditione, quod conjuges, non cenebuntur reddere debitum, seu quod vivent in perpetua virginitate? Resp. Aff. cum Vasquez, *Præpositio* & pluribus aliis contra Sanchez l. 5. d. 10. p. 2. & multos alios. Ratio est: quia sicut potest vendi dominium agri retento usu fructu, seu absque proximo jure ad usum agri, sic non apparet, cur nequeat tradi dominium in mutua corpora per Matrimonium sine proximo jure ad debitum exigendum. Confirmatur I. quia Matrimonio jam in inito, ac retento vinculo conjugali, possunt conjuges ex mutuo consensu renuntiare juri ad debitum conjugale, sive per votum continentiæ, sive per separationem perpetuam, sive per aliud pactum: ergo pariter à principio sic poterat Matrimonium iniri, ut acquireretur idem dominium in mutua corpora & impediretur ejus usus. Confirmatur II. quia quando duo pacta sic se habent, ut unum alteri superveniens illud non destruat seu tollat, tunc etiam possunt iniri simul: atqui hoc contingit in præsentibus: ergo &c.

Dices: Hæc conditio repugnat bonis Matrimonii, cum sit quædam evitatio generationis prolis, quæ c. *Fin. cit.* recensetur inter ea quæ repugnant substantiæ Matrimonii. Resp. Neg. Aff. Ad caput cit. dico illud intelligi de evitacione positiva prolis, quæ scilicet fiat impediendo generationem, & tamen habendo copulam.

Instabis: Etiam facultas petendi, adeoque obligatio reddendi debitum est de substantia Matrimonii arg. c. *Fin. de Condit. apposit.* Resp. huic non repugnat pactum præfatum: nam obligatio reddendi debitum absoluta non est de substantia Matrimonii, sed ad summum conditionata, si videlicet lex, pactum, votum, aut gravissima incommoda non interveniant. Debet proinde solum adesse

37. Obligatio reddendi debitum potest per pactum prævium excludi.

38. Satisfit obligationibus.

adesse intentio reddendi, quando erit obligatus; obligatus autem non est, quando obligatio, siue prævie, siue de post tollitur, quæ aliàs vi juris in corpus inesset.

Matrimonium Dei-para qui cum voto virginitatis consistere potuerit.

Juxta hanc opinionem posset intelligi quomodo B. Virgo cum Josepho potuerit contrahere Matrimonium salve voto continentiae, scilicet adjiciendo pactum de mutua continentia. Deinde potuisset B. Virgo id facere, quia divinitus erat edocta virginitatem quam nihil noximenti à sponso passuram. Vide dicta *Tract. de Incarnat. d. 4. q. 1. §. 4.*

QUÆSTIO VI.

Qualiter instauretur Matrimonium defectu consensûs invalidum?

39. An convalescat Matrimonium ratione consensûs metu extortiti invalidum per copulam.

MATRIMONIUM interdum est invalidum defectu solius legitimi consensûs, quando nimirum hic præstatur fictè vel ex metu injustè ad hoc incussò, aut quando revocatur ante initum contractum. Et quidem quando consensus fuit invalidus propter metum, clarum est non convalescere Matrimonium per subsequentem copulam, si hæc sequatur affectu fornicario. Immo nec si subsequatur affectu quidem maritali, sed ex eodem vel simili metu (quidquid Nonnulli dixerint) quia permissio copulæ, quæ deberet censi consensus in Matrimonium, etiam metu extorta, adeoque insufficientis est. Si autem copula subsequatur affectu maritali & omnino liberè, alterque adhuc perseveret in pristino consensu, seclusà lege *Tridentini* convalescit matrimonium: quia ad valorem tantum desiderabatur consensus liber metum passus; talis autem hic præstatur: ut patet ex c. *Is qui, de Spons.* Verùm in casu metus notorii id post *Tridentinum* non subsistit ob defectum præsentis Parochi & testium, prout copula occultè exercetur. An autem sufficiat in casu metus occulti, dicitur *disp. 5. quest. 3.* Saltem requiritur, ut ratificans Matrimonium sciat prius contractum esse nullum, aut saltem de eo dubitet, vel certè consensum de præsentis adhibeat, quo velit contrahere, esto prior contractus non valuisset.

40. Vel per subsequentem juramentum:

Deinde Matrimonium ratione metus invalidum non convalescere per accedens juramentum, expressè deciditur c. *Significavit, De eo qui duxit in Matrimonium.* Ratio est: quia juramentum non liberat consensum præcedentem à metu; ergo per illud non convalescit Matrimonium metu initum, ideoque invalidum. Immo ex tali juramento nullam oriri obligationem, etiam religionis erga Deum, ad Matrimonium illud confirmandum, docet *Præpositus q. 3. dub. 12.* & plures alii. Nam juramentum

An hinc saltem oriatur obligatio religio-nis erga Deum.

sequi solet naturam & conditionem actus cui apponitur. Unde c. *Significavit* jubetur manere causa secundà, non obstante quòd prius cum altera metu gravi ipeductus contraxisset, & contractum juramento firmasset. Nec fit mentio præviæ abolitionis & penitentiae, quam injungere solet Pontifex iis qui fidem fallunt, uti patet in c. *Sicut 22. de Sponsal.* ut signum sit, juramentum non tenuisse propter defectum consensûs, quem non supplet juramentum. Denique saltem potest episcopus in hujusmodi juramento, esto valeret, dispensare.

Tertio, quando consensus internus defuit, siue ob illius internam fictionem, siue ob retractationem, siue ob coactionem, certum est adhiberi debere novum & liberum consensum, sine quo nimirum essentia Matrimonii non subsistit, consequenter si utrumque defuerit, debet utrumque suppleri. At quando defectus fuit ex parte unius tantum, adhuc Nonnulli recentiores, inter quos *Basilus Pontius, Paulus Comitatus, Africanus*, existimant debere consensum utrumque renovari. Quod etiam respondisse *Clementem VIII.* ex litteris *Stephani Tucci* refert *Paulus Comitatus l. 1. Resp. Moral. q. 120.* Sed de hoc responso non constat authenticè. Nec datum fuit, nisi tamquam à Doctore privato, sequente quod fatius erat; non præjudicante oppositæ sententiæ, quæ est communis. Alioquin in eodem responso etiam requiritur, ut compars moneatur de Matrimonii nullitate; quod tamen non semper est necessarium, ut *Disp. 6. q. 3. n. 33.* dicitur. Similiter requiritur ibi adhibitio nova Parochi & testium, cujus tamen oppositum declaraverat *Pius V.* in casu defectus occulti; *disp. 5. q. 3.*

Itaque *D. Thomas, D. Bonaventura, Richardus, Paludanus, Gabriel, Angelus, Silvester, Petrus Soto, Navarrus, Henriquez, Sanchez, Coninck & alii* passim censent tali casu sufficere, ut consensus suppleatur ex parte unius tantum, modò alter, qui verè consenserat, iustum consensum non revocaverit. Ratio est: quia compars præstitit legitimum consensum circa materiam habilem, in eoque habitèraliter perseverat: immo vi illius persistit in possessione alterius compartis tamquam rei suæ: ergo sufficit accedere consensum alterius, qui defuit. Unde simili ratione emptio v. g. domus invalida ob defectum interni consensûs ex una parte, hoc solo accedente convalescit, similiter professio defectu interni consensûs in proficente irrita ratificatur solo ejusdem consensu, etsi non accedat novus consensus Prælati vel Capituli.

Quare falsum est, consensum contrahentium tantum ferri in valorem Matrimonii pro tempore præsentis, non autem pro futuro, si in præsentis non subsistat: simpliciter enim fertur in tempus præsens cum per-